

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของบริบทการพัฒนาในกระแสโลกาภิวัตน์ในระบบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท ทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้สามารถปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตและแสวงหาประโยชน์อย่างรู้เท่าทัน โลกาภิวัตน์และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับทุกภาคส่วนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 : 18)

จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นฉบับปัจจุบัน และในหมวดที่ 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 78 กำหนดไว้ว่า “รัฐต้องดำเนินการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งพาตนเองและตัดสินใจในกิจกรรมของท้องถิ่นเอง ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ พัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐาน สารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น” มาตรา 87(2) “ส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ” อีกทั้งยังระบุไว้ในหมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 10 มาตรา คือ มาตรา 281-290 อันเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิและมีส่วนร่วมในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น โดยผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ดังนั้น การเมืองการปกครองในระดับท้องถิ่นจึงเป็นรากฐานอันสำคัญยิ่งต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติ เพราะการเมืองเป็นส่วนสำคัญของระบอบการปกครองระดับชาติที่สนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง การปกครอง เกิดความรับผิดชอบและหวงแหนต่อประโยชน์ของท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ อันจะนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยในที่สุด (ประหยัด หงส์ทองคำ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2529 : 105)

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยอย่างยั่งยืนและส่งเสริมธรรมาภิบาล ตลอดจนการบริหารงานหากการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นเพียงใดก็จะช่วยให้มีการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร และทำให้ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อสังคมนายิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการป้องกันนักการเมืองจากการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสมกับสังคมนั้นๆ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นการสร้างความมั่นใจว่าเสียงของประชาชนจะมีคนรับฟัง อีกทั้งความต้องการหรือความปรารถนาของประชาชนก็จะได้รับการตอบสนอง อย่างไรก็ตามไม่มีเทคนิคการมีส่วนร่วมของประชาชนเทคนิคใดเทคนิคหนึ่งที่มีความเหมาะสมและสามารถใช้ได้ผลดีกับทุกสถานการณ์ นอกจากการมีส่วนร่วมของประชาชนจะเป็นเงื่อนไขหลักของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมแล้ว ยังจะช่วยให้กระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาและโครงการต่าง ๆ ของรัฐบาลเป็นไปด้วยความรอบคอบ ลดความขัดแย้งในสังคมน่าจะเกิดประโยชน์สูงสุดทั้งแก่ชุมชนและประเทศชาติ ทำให้คุณภาพของการตัดสินใจดีขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้ใช้ต้นทุนน้อยและลดความล่าช้าลง การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นเป้าหมายสำคัญ คือ นำค่านิยม ความเห็นของสาธารณชนเข้ามาสู่การตัดสินใจเพื่อปรับปรุงคุณภาพของการตัดสินใจที่สำคัญ แก้ไขปัญหาความขัดแย้งจากความต้องการที่เหมือนกัน การสร้างความเชื่อมั่น การศึกษาและให้ข้อมูลแก่สาธารณะชน

อย่างไรก็ตามในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี ที่ผ่านมายังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง เพื่อนำไปใช้ในการส่งเสริมการเมืองระดับท้องถิ่นแก่ประชาชนในพื้นที่ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย เมื่อเป็นเช่นนี้อาจทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานตามภารกิจหรือเป้าหมายขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นได้ เพราะผู้บริหารไม่มีข้อมูลเชิงวิชาการเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ถูกต้องและเหมาะสมได้

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวจึงถือเป็นประเด็นสำคัญที่จะได้รับการศึกษาเพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริม และพัฒนาการเมืองระดับท้องถิ่น ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี และหวังว่าผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองระดับท้องถิ่นมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี

สมมติฐานการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี อยู่ในระดับปานกลาง
2. ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านพื้นที่
พื้นที่ในการศึกษาคั้งนี้ หมายถึง พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี
2. ด้านเนื้อหา
ปรับปรุงตามกรอบแนวคิดของ คัมมิงส์และไวส์ (Comings and Wise. 1971 : 13-17) มีลักษณะดังนี้
 - 2.1 การเลือกตั้ง
 - 2.2 การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ
 - 2.3 การรวมกลุ่มผลประโยชน์
 - 2.4 การแสดงออกซึ่งความต้องการต่าง ๆ
3. ด้านเวลา
ศึกษาในช่วง เดือน ตุลาคม 2553 – มีนาคม 2554

4. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1 ประชากร (Population) หมายถึง ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 6,010 คน

4.2 กลุ่มตัวอย่าง (Samples) ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 376 คน ที่ได้จากการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามสูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973 : 727)

5. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

5.1 ตัวแปรอิสระ (Independent variables) ได้แก่ ลักษณะของประชาชนที่มีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกดังนี้

5.1.1 เพศ

5.1.2 อายุ

5.1.3 ระดับการศึกษา

5.1.4 อาชีพ

5.2 ตัวแปรตาม (Dependent variables) ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี 4 ด้าน ดังนี้

5.2.1 การเลือกตั้ง

5.2.2 การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ

5.2.3 การรวมกลุ่มผลประโยชน์

5.2.4 การแสดงออกซึ่งความต้องการต่าง ๆ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ประชาชน หมายถึง ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี
2. เพศ หมายถึง ประชาชนที่มีเพศชายและหญิง ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี
3. อายุ หมายถึง ช่วงอายุของประชากรเป็นดังนี้ 18-30 ปี, 31-40 ปี, 41-50 ปี, 51-60 ปี และ 60 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี

4. ระดับการศึกษา หมายถึง ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอนุปริญญาหรือเทียบเท่าขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี

5. อาชีพ หมายถึง ประชาชนที่มีอาชีพ เกษตรกร ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานเอกชน และรับจ้างทั่วไป ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี

6. การมีส่วนร่วมทางการเมืองขององค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง หมายถึง การกระทำโดยความสมัครใจของสมาชิกในสังคม เพื่อมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้ปกครองและการกำหนดนโยบายสาธารณะ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม กิจกรรมเหล่านี้ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ การมีส่วนร่วมในการรวมกลุ่มผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการแสดงออกซึ่งความต้องการต่างๆ รายละเอียดดังนี้

6.1 การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง หมายถึง การที่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง ได้ร่วมกิจกรรมทางการเมืองดังนี้ การไปใช้สิทธิเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล การไปใช้สิทธิเลือกสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล การสนใจลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล การสนใจลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล การติดตามข่าวสารการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง การรณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การแก้ปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงของประชาชน การแก้ปัญหาการจัดการเลือกตั้ง และการดำเนินงานจัดการเลือกตั้ง

6.2 การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ หมายถึง การที่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง ได้ร่วมกิจกรรมทางการเมืองดังนี้ การเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการกำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบล การติดตามผลงานของการแสดงความคิดเห็นต่อการกำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบล การแสดงความคิดเห็นในการวางแผนพัฒนาชุมชน การแสดงความคิดเห็นในการวางแผนพัฒนากับนายกองค์การบริหารส่วนตำบล การเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการวางแผนพัฒนากับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในหมู่บ้าน การเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการวางแผนพัฒนากับนายกองค์การบริหารส่วนตำบล การคัดค้านการกำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่เหมาะสม การคัดค้านการวางแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่เหมาะสม และการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาท้องถิ่น

6.3 การมีส่วนร่วมในการรวมกลุ่มผลประโยชน์ หมายถึง การที่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง ได้ร่วมกิจกรรมทางการเมืองดังนี้ การเข้าร่วมกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม การผลักดันให้องค์การบริหารส่วนตำบลตอบสนองความต้องการ การคัดค้านประเด็นสาธารณะ เช่น ปัญหาขยะ ปัญหาท่อระบายน้ำ ปัญหาไฟฟ้าสาธารณะ และการต่อรองผลประโยชน์กับองค์การบริหารส่วนตำบล เช่น การก่อสร้างถนน การก่อสร้างน้ำประปา การส่งเสริมอาชีพ

6.4 การมีส่วนร่วมในการแสดงออกซึ่งความต้องการต่าง ๆ หมายถึง การที่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทับกุง ได้ร่วมกิจกรรมทางการเมืองดังนี้ การร่วมเสนอโครงการต่าง ๆ ที่หมู่บ้านต้องการ การร้องเรียนการให้บริการสาธารณะด้านต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่น การให้บริการของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล การมีส่วนร่วมในการแสดงออกซึ่งความต้องการด้านการรักษาความสะอาดของถนน ทางเดินที่สาธารณะและการกำจัดขยะมูลฝอย การมีส่วนร่วมในการแสดงออกซึ่งความต้องการด้านการระงับโรคติดต่อ การมีส่วนร่วมในการแสดงออกซึ่งความต้องการด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การมีส่วนร่วมในการแสดงออกซึ่งความต้องการด้านการส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมในการแสดงออกซึ่งความต้องการด้านการส่งเสริมพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน และผู้สูงอายุ การมีส่วนร่วมในการแสดงออกซึ่งความต้องการด้านการคุ้มครองและบำรุงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมในการแสดงออกซึ่งความต้องการด้านการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปเสนอผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น